

thunderbird

Glavni junak ovog romantičnog Winnebago mita (jedno od niza plemena koja su se kretala u rasponu od obala Atlantika do Missisipija na zapadu, Velikih Jezera i središnjih oblasti Kanade na severu, i Tenesija i Severne Karoline na jugu, posebno poznato po radovima velikog američkog etnologa i antropologa Paula Radina) je jedna vrsta američkog orla, čije je ime na srpskohrvatski doslovno prevedivo sa „Grom-ptica“. Romansa iz vremena „kad je zemlja bila nova“ je samo povod za sećanje na drevnu gigantomahiju, tj. faktičku borbu za vlast između različitih božanstava. Kako to u mitu već biva, poraženi su vremenom degradirani na nešto poput „polu-bogova“.

Kad je zemlja bila nova, divovi su živeli među ljudima. A najveći od divova koji su onda hodali zemljom bio je Nasan. Stotinu stopa bio je visok, a svaki njegov korak milju dug. Pet stopa širok beše razmak između njegovih očiju, a usta su, kada bi ih otvorio, izgledala velika kao dolina. Kad bi se nasmejao, zubi su mu izgledali kao nizovi sjajnih belih breza. Nasan je živio na kraju zemlje, na vrlo visokoj planini prema istočnom okeanu, a stanovao je na najvišem vrhu planine, gde su se plavi oblaci susretali i prestizali. Nasan je tamo živio sam. Bio je usamljeni div.

Jedne noći oko vatre saveta divova, složili su se da je Gospa Večernja Zvezda najlepša od svih žena koje su veliki znali na svetu. Gospa Večernja Zvezda bila je ljupka i lepa za videti, kad se uzdizala na nebo i blistala svake noći. Ljudi su poštovali i plašili se svih velikih bića — Velikog Duha, bogova životinja, bogova ptica, a takođe i divova. Ali Gospu Večernju Zvezdu su voleli.

Značila im je mnogo. Svake noći ljudi iz plemena koji su se starali o kalendaru gledali su na izlazak Večernje Zvezde da bi napravili još jedan zarez na kalendar-skim štapovima. Lutačica, ratni izvidnik i lovac su, kada bi se noću vraćali kući, uvek očekivali da ih Večernja Zvezda vodi na njihovom putu. I samo njoj su mladi ljubavnici pevali radosne pesme i otkrivali tajne svojih srca.

Sada je Nasan bio sam. „Šteta je“, rekao je jednom sebi, „što nemam ženu da mi šije mokasine, da se brine o mom staništu i da kuva za mene.“ Div je pogledao u nebo ka Gospi Večernjoj Zvezdi, i srce mu je radosno zakucalo kad ga je obasjala njena svetlost. Odmah je znao da je veoma voli. Nasan je odlučio da mu žena bude Gospa Večernja Zvezda.

Div je pozvao staru Iglaženu. Iz pećine u kojoj je živela došla je jednooka Iglažena. Došla je sa svojim čarobnim iglama, čudnim razbojem, i zavešljajem od jelenske kože u kome je držala lekove. „Načini mi krila, bako“, reče Nasan Iglaženi, „Hoću da pođem na put u nebo.“ Iglažena je bila veoma stara. Kosa joj je bila bela, a jedno zdravo oko sivo i duboko. Stara je bila, ali ruke joj behu vrlo spretne, a prsti vešti. Usred šume pri mesečevoj svetlosti, dok su životinje i ljudi spavali, Iglažena je načinila krila.

Uzela je hiljadu pera od stotinu divljih ptica, i nabavila najfinije i najjače niti od sivih paukova koji su živeli u senovitim mestima Tmurnih Brda, gde se magle mešaju. Iglažena je šila i šila, i nitima je povezala pera. Vešto je tkala srebrno mesečevih zraka, dah hitrog jelena i brzinu odapete strele u krila. Onda je Iglažena napravila boju od kore stabla smreke, i obojila krila crveno. Onda je potopila krila u vode Velikog Jezera Soli, i time ih načinila snažnim.

Onda Iglažena pozove Nasana: Samo je div mogao da ponese ova ogromna, jaka krila na svojim leđima; a Nasan je bio najveći među divovima, i krila su mu dobro pristajala.

Nasan polete kao velika ptica pravo prema Gospi Večernjoj Zvezdi. Poneo joj je torbu od jelenske kože ukrašenu biserima, i mnogo školjki, i spustio kože hermelina i haljine od bizonove kože pred njene noge. Nasan je obećao Gospi Večernjoj zvezdi da će učiniti sve što želi ako pristane da živi zajedno sa njim. I Gospa Večernja Zvezda nasmeši se divu i zagrlj ga, i poleteše do njegovog planinskog doma.

Sledeće večeri Gospa Večernja Zvezda nije se pojavila na nebu. Noć je bila tmurna, i ljudi su gledali i gledali. Ali Večernja Zvezda nije više sijala na noćnom nebu, noćne lualice su bile izgubljene, ljudi koji su se starali o kalendaru nisu mogli da računaju pravo vreme i, najgore od svega, ljubavnici su bili potišteni. Nestali su njihovi snovi, nestale njihove slatke pesme, jer nestala je njihova zvezda ljubavi, Gospa Večernja Zvezda. Mnogo su patili.

Onda su se sakupili izbliza i izdaleka i pozvali Velikog Duha, koji je bio vladar neba: „O, Velika Misterijo, pronađi i vrati nam Gospu Večernju Zvezdu.“ Veliki Duh je pogledao preko ivice neba i čuo njihove uzvike. Veliki Duh je pogledao u svoju torbu (*medicine bag* — A. B.), i video da je Gospa Večernja Zvezda odtelala sa Nasanom, divom.

Tada je Veliki Duh naredio Nasanu da je preda, i naredio je Nasanu da pusti Gospu Večernju Zvezdu da se vrati na njeno mesto na nebu; ali Nasan je odbio. Sada se Veliki Duh razljutio. Udarao je u svoj ogromni ratni bubanj: *Bum, bum, bum*. Veliki Duh ispuatio je svoj ratni poklič: „*Hy yi, hi yi, hi yi!*“

Pošto je Nasan bio div, bio je takođe i čarobnjak, koji je znao moćne čarolije. Kad je čuo ratni poklič Velikog Duha, iščupao je jedan visoki bor iz zemlje, i njime obeležio krug oko svog prebivališta. Četiri puta povukao je krug oko svog doma i, snažnim čarolijama u unutrašnjosti kruga, načinio ga začaranim područjem gde mu se ništa ne može desiti.

Veliki Duh je jahao vetrove do planinskog doma Nasanovog, i rukama je protresao planine. Trava je nestala, i mnogo je drveća palo dok se planina tresla. Ali ljubava unutar čarobnog kruga oko Nasanovog prebivališta bila je mirna, drveće je bilo nedirnuto, i divovo prebivalište nije palo.

Veliki Duh dunuo je na planinu, i njegov dah je bio plamen i surov, i iz njega su došli vatra i dim koji su prošli preko planine, upustošivši svo zemljište pred sobom. Ali vatra se pretvorila u hladan pepeo na ivici Nasanovog kruga. Zaista je bilo jake čarolije (*medicine*) u divovoj magiji!

Veliki Duh poslao je pet stotina tamnih oblića i čudnih oblika na Nasanov dom, međutim oni nisu mogli da prođu kroz začarani krug. Veliki Duh poslao je mraz, poslao je poplave, ali ništa nije prešlo ivicu prstena. Bio je kao jak zid: ništa ga nije moglo preći.

Ali Veliki Duh, koji sve zna, znao je da Gospa Večernja Zvezda više od svega želi haljinu od kože belog jelena. Nameravao je da preko Gospe Večernje Zvezde namamita Nasana izvan zaštite čarobnog kruga. Veliki Duh otišao je kod poglavice mrava i rekao mu šta da radi i šta da kaže. Poglavica mrava poveo je svoj narod ka planini na kojoj je Nasan živio, i mravi počeha da probijaju rupe u planini. Probijali su se i probijali nagore sve dok ne dođoše tačno ispod poda Nasanovog prebivališta. Te noći, kad su Nasan i Gospa Večernja Zvezda legli da spavaju, čuli su glasove pod sobom. Div i Gospa Večernja Zvezda, kao i sva velika bića, znali su jezik svih stvorenja, ljudi, ptica, životinja i insekata. Zato Nasan i Gospa

Večernja Zvezda prisloneše uši na zemljani pod prebivališta, i reči mrava dođoše do njih iz zemlje ispod njihovih čebadi za spavanje. „Čovek mora videti onog sjajnog belog jelena sopstvenim očima“, reče jedan mrav.

„Da li je stvarno potpuno beo?“ upita drugi.

„Beli od snega, srebra ili oblaka. Belji no što iko može zamisliti je ovaj jelen.“ Mravi su govorili vrlo glasno da bi bili sigurni da će ih Nasan i Gospa Večernja Zvezda čuti.

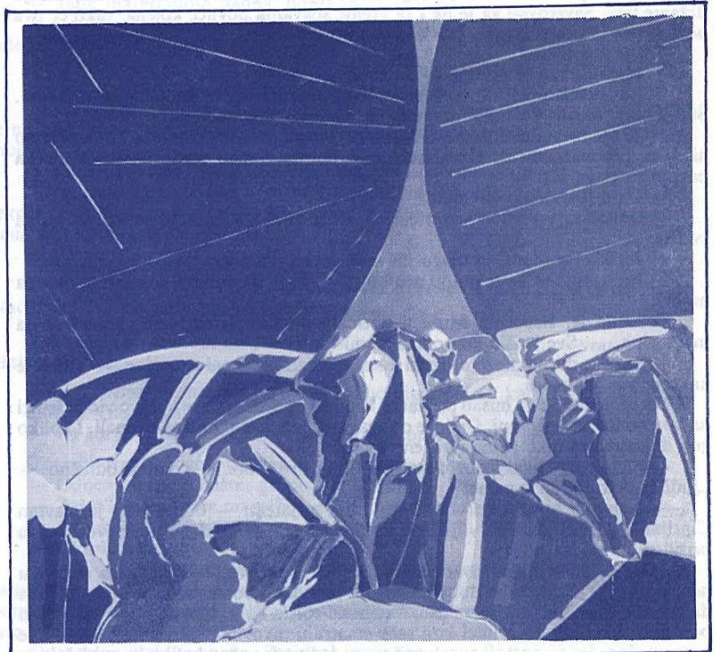
„Gde ovaj više-nego-beli-jelen živi?“ upita jedan mrav.

A drugi odgovori: „Ovaj neverovatni beli jelen slobodno juri obližnjom šumom breza.“

„Svakako.“ reče drugi mrav, „to je jedini beli jelen na svetu.“

Gospa Večernja Zvezda nije mogla da spava te noći, znajući da je beli jelen u blizini, a preko dana nije mogla prestati da misli na predivnu belu haljinu koja bi bila načinjena od njegove kože. Gospa Večernja Zvezda osećala je da ne bi mogla da živi bez takve haljine. „Mužu“, rekla je Nasanu, „volela bih da imam haljinu od kože belog jelena.“

Toliko je velika bila Nasanova ljubav za Gospu Večernju Zvezdu i toliko jaka njena želja, da se složio da pođe u lov na belog jelena. Div se zaputio niz planinu ka brezovoj šumi. Kretao se oprezno, znajući da je Veliki Duh još na ratnoj stazi sa njim. Veliki Duh, koji se krio iza sivog oblaka na nebu, gledao je kako Nasan napušta svoje prebivalište. Velikom Duhu je bilo drago što je njegov plan uspeo. Znao je da nikakav oprez ne može spasiti diva od njega pošto je napustio zaštitu čarobnog kruga. Veliki Duh izađe iz svog skloništa na nebu i zgrabi Nasana; sa deset hiljada fantomskih ruku je Veliki Duh držao Nasana. Oštrij od koplja bili su prsti Velikog Duha; jače od bika, jače čak i od hrastovog drveta bile su njegove ruke. Sa urlikom koji je odjekivao preko zemlje, Nasan je pokušavao da se oslobodi, ali ruke Velikog Duha držale su diva sa svih strana. Poput deset hiljada čekića, pesnice Velikog Duha nanosile su bol Nasanovim kostima. Kako god da se div okrenuo i borio, opet su ga udarale fantomske ruke. Nasan bi šćepao ruke koje nije mogao da vidi i očajnički se otimao, ali za svaku ruku koju je odvojio od svog tela, deset rnovih bi ga zgrabilo. Krici Velikog Duha i diva bili su zastrašujući, i zemlja se tresla dok su se borili. Borba se nastavila od planine do ravnice. Četiri sunca, četiri meseca, borili su se Veliki Duh i Nasan, div. Nasan je padoo preko planina i posrtao unazad u velike široke reke. Veliki Duh se divio Nasanovoj snazi — zaista je bio najmoćniji od divova!

Ali div konačno pade na zemlju, iscrpljen i pobeđen. Zemlja se zatresla i ustalasala i postala dolina tamo gde je pao. Tako je Veliki Duh zarobio Nasana i povukao ga na nebo. Veliki Duh nije bio surov ni pokvaren, i divio se onima koji su se borili hrabro i dobro. Ipak, div se oglušio o zapovest Velikog Duha, i hrabar ili ne, morao je biti kažnjen. Veliki Duh pretvorio diva u velikog i zastrašujućeg orla. „Tvoje će ime biti *Thunderbird*, gospodar munje i groma. Nekad najveći od svih divova, sada si najmoćniji od svih ptica.“ reče Veliki Duh Nasanu.

Gospa Večernja Zvezda bi poslana nazad na njeno mesto na nebu, i radost ponovo zavlada među ljudima.

Oko sveta *Thunderbird* sada leti, tvorac olujnih oblaka i lualica tamnih nebesa. Glas je njegov zvuk groma, a lept krila njegovih blesak munje.

sa engleskog: ALEKSANDAR BOŠKOVIĆ

Prevedeno prema:

THE TALKING STONE, An Anthology of Native American Tales and Legends, Edited by Dorothy de Wit, Greenwillow Books, New York, 1979, str. 27—33.